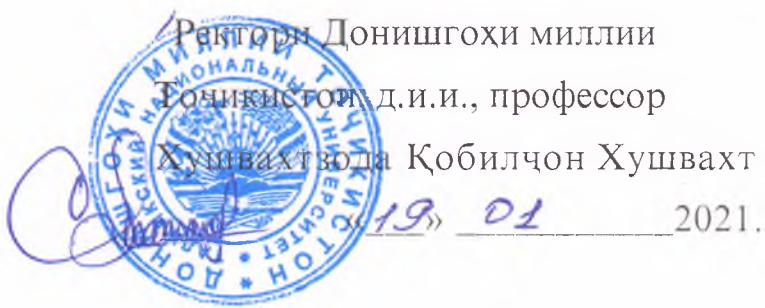

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Нусха аз протоколи №10 ҷаласаи кафедраи сиёсатшиносии факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

23.04.2019.

Хулоса дар бораи рисолаи Шарафуддин Шарафёр дар мавзӯи: «Хусусиятҳои моҷароҳои сиёсӣ дар Афғонистон ва даҳолати давлатҳои хориҷӣ ба онҳо» барои гирифтани унвони илмии номзади илмҳои сиёсӣ, ихтисоси 23.00.06 – низоъшиносӣ.

ИШТИРОК ДОШТАНД:

Абдулҳақов М.М. - н.и.с., дотсент, мудири кафедра, Зокиров Г.Н. - д.и.с., профессор, Муродова Н.С. - н.и.с., дотсент, Тауров Т. - н.и.т., дотсент, Солеҳов Қ. - н.и.ф. дотсент, Раҷабов И.Ш. - н.и.с., дотсент Раҷабов Б.Т. - н.и.с., дотсент, Ҳолов Ҳ. - н.и.с., дотсент, Исаев У. - н.и.с., дотсент, Турдиназоров А. - муаллими калон, Умаров А. - ассистент, Раҳимов Д. - ассистент, Назриев Қ. - ассистент, Асламзода Н. – ассистент, Ш.Мусоева - лаборант.

РӯЗНОМАИ МАҶЛИС: Муҳокимаи рисолаи номзадии аспиранти кафедраи сиёсатшиносии факултети фалсафаи ДМТ Шарафёр Шарофиддин дар мавзӯи «Хусусияти моҷароҳои сиёсӣ дар Афғонистон ва даҳолати давлатҳои хориҷӣ ба онҳо» барои гирифтани унвони илмии номзади илмҳои сиёсӣ, ихтисоси 23.00.06 – низоъшиносӣ.

Рисолаи диссертационии Шарафуддин Шарафёр дар мавзӯи «Хусусиятҳои моҷароҳои сиёсӣ дар Афғонистон ва даҳолати давлатҳои хориҷӣ ба онҳо» дар кафедраи сиёсатшиносии факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон омода гардидааст.

Роҳбари илмӣ - доктори илмҳои сиёсӣ, профессор Зокиров Г. Н., ба ҳайси профессори кафедраи сиёсатшиносии факултети фалсафаи ДМТ фаъолият менамояд.

Мукарризон:

1. Абдулҳақов М.М.- номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент
2. Холов Ҳ.Қ. - номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент.
3. Муродова Н. С. - номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент.
4. Турдиназаров А. - муаллими калон.

Шунида шуд: баромади Шарафёр Шарофиддин дар мавзӯи «Хусусияти мочарҳои сиёсӣ дар Афғонистон ва даҳолати давлатҳои хориҷӣ ба онҳо».

Вобаста ба натиҷаҳои муҳокимаи рисола ҳулосаҳои зерин қабул гардидаанд:

Афғонистон, ки мудоҳилаи кишварҳои бегона ба умури дохилии он сабабгори печидагии авзои сиёсию низомии он гардидааст, имрӯзҳо ба дигаргунҳои амиқи иҷтимоӣ, сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангӣ ниёз дорад. Мочарои Афғонистон таърихи тӯлонӣ дошта, қариб ним қарни охир иҷониб сарнавишти мардуми онро ба мушкилӣ дучор гардонидааст.

Садсолаи охир ба моҳияти мочароҳои сиёсӣ мазмуни нав зам намуд. Ду ҷанги ҷаҳонӣ, ҷангҳои байни давлатҳо, ҷангҳои миллӣ-озодихоҳӣ ва ҷангҳои зиёди шаҳрвандӣ ҳаёти миллионҳо нафар одамонро рабуда, боиси зуҳури анвои муҳталифи мочароҳо ва низоъҳои хурду бузург гардидаанд, ки Афғонистон низ яке аз қурбониёни ин мочароҳо мебошад.

Афғонистон яке аз он кишварҳо аст, ки дар масири рақобати давлатҳои бузург карор дошта, солиёни дароз аз низоъ ва ихтилофи қудратҳои ҷаҳонӣ ранҷ мебарад. Дар байни низоъҳои иҷтимоӣ мочароҳои сиёсӣ мақом ва нақши барҷаста дошта, ба вазъияти дохилӣ ва хориҷии кишварҳо таъсири амиқ мерасонанд. Амалан, низоъҳои сиёсӣ дар натиҷаи набудани адолат ва тақсими ғайриодилонаи қудрат дар

кишварҳо ба вуҷуд меоянд ва дар асари идомаи ин низоъҳо мочароҳое дар ҷомеа ангеза дода мешаванд, ки ҷомеаро ба буҳронҳои шадид дучор мегардонанд.

Мутаассифона, низои тӯлонии Афғонистон боиси бесуботӣ ва буҳрон дар кишвар гардида, вазъи зиндагии аксари мардумро ба нооромӣ ва мушкилот дучор сохтааст. Идомаи мочарои сиёсӣ-низомӣ сабаби аз ҳам пошидани муносиботи иҷтимоӣ гардида, зербиноҳои ҷомеаро заиф намуда, сабабгори пайваста аз ҳам дур шудани давлат ва аксари мардуми кишвар гардидааст.

Таҳқиқоти мазкур дар бораи мочароест, ки имрӯз Афғонистонро фаро гирифта, ба омили вайронкунанда ва табоҳкунандаи вазъи кишвар табдил ёфтааст. Афғонистон ба маркази буҳрон ва ташаннуҷ табдил ёфта, тайи ҷандин даҳсола бар асари қашмакашиҳои дохилий, мудохилот ва таҷовузи хориҷӣ ба як кишвари ҳаробгардида табдил шуда ва аз корвони пешрафт ва тараққии иҷтимоӣ боз мондааст. Бо таваҷҷӯҳ ба аҳамият ва таъсиргузории минтақавӣ ва ҷаҳонӣ ба мочарои сиёсии Афғонистон ин таҳқиқот омода гардида аст. То ба имрӯз оид ба мавзӯи таъсири омили хориҷӣ, яъне мудохилаи кишварҳои хориҷӣ ба низоъ дар Афғонистон таҳқиқоти илмии комил сурат нағирифта, ин мавзӯъ маротибаи нахуст мавриди пажӯҳиши ҳамаҷониба карор мегирад.

Омилҳои мочарои сиёсӣ дар Афғонистон ба ду гурӯҳ - омилҳои дохилий ва хориҷӣ тақсим мешаванд, ки бо ҳам пайвasti ногусастаний доранд. Ин мочароҳо баъд аз воқеаи 11 сентябри соли 2001 пайомадҳои ноҳуш ва такондиҳанда дошта, боиси рушд ва густариши терроризму ифротгарӣ дар минтақаи Ҳовари Наздик ва Миёна, хусусан дар Афғонистон гардидаанд. Аз ин рӯ, бо мақсади пайдо намудани решав асосии мочароҳо дар Афғонистон, ки барои давлат ва мардум пайомадҳои ногувор ба бор овардаанд, мавзӯи даҳолати густардаи ду кишвари ҳамсоя - Покистон ва Эрон мавриди баррасӣ ва арзёбӣ қарор

гирифтааст.

Таҷрибаи ҷанги тӯлонии шаҳрвандӣ дар Афғонистони аз он шаҳодат медиҳад, ки таъсири омили хориҷӣ - даҳолати қишварҳои ҳамсоя ва ҷаҳон сабабгори шиддат гирифтан ва пеҷидатар шудани низоъ дар Афғонистон гардида, садди роҳи дастёбӣ ба сулҳ ва ба роҳ мондани музокироти вазеъ бо мақсади ҳалли осоиштаи низоъи тӯлонӣ шудааст. Аз ин хотир, таҳқиқи ҳамаҷонибаи мавзӯи муайян намудани омилҳо ва пайомадҳои ногувори он, даҳолати қишварҳои хориҷӣ, пайдо намудани роҳҳои қатъи даҳолати қишварҳо ба умури дохилаи Афғонистон метавонад заминаи мусоиди раванди сулҳсозӣ ва хотима додани ҷанги шаҳрвандиро фароҳам намояд.

Иштироки шаҳсии ұнвончӯ дар дарёфти натиҷаҳое, ки дар рисола нишон дода шудаанд. Рисолаи номзадии Шарафуддин Шарафёр таҳқиқоти мустакилона, ба таври эҷодкорона ба итномрасидаи пажӯҳиши илмие мебошад, ки аҳамияти назариявӣ ва амалиро доро буда, бо ҳусусиятҳои рӯзмаррагӣ ва навгониҳо фарқ менамояд.

Навгониҳои назариявӣ ва амалии рисола дар ҳукми зеринанд:

Навгонии илмии таҳқиқот аз он иборат аст ки он яке аз корҳои аввалини илмӣ мебошад, ки ба масъалаи омӯзиши ҳамаҷонибаи моҷароҳои сиёсии Афғонистон аз нуқтаи назари илми сиёсӣ бахшида шудааст.

Дар робита ба натиҷаҳои илмии ба даст овардашуда ба сифати навгониҳои илмии рисолаи мазкур нуктаҳои зерин пешниҳод мегарданд:

- аввалин маротиба таҳқиқоти ҳамаҷонибаи илмӣ вобаста ба таҳлил ва баррасии омилҳо, решашо ва таҳаввули моҷароҳо, оқибатҳои он барои мардуми Афғонистон ва қишварҳои минтақа анҷом дода шудааст;
- нақши омилҳои калидии моҷароҳои сиёсӣ дар Афғонистон мавриди таҳлили ҳамаҷониба қарор гирифтааст;
- иллатҳо ва заминаҳои асосии дохилии моҷароҳои сиёсии Афғонистон, бар асари сӯистифодаи омилҳои эътиқодӣ ва мазҳабӣ,

ҳамчунин сатҳи пасти саводнокӣ ва маърифати сиёсии мардуми Афғонистон ҳамаҷониба таҳлил ва баррасӣ гардидааст;

- кӯшишҳо барои як бархурди нави мутолиавӣ ва таҳқиқотӣ ва арзёбии амиқи решашои моҷaroҳо анҷом дода шудааст;

- роҳҳои пешгирӣ намудани моҷaroҳои сиёсӣ, ки аз тарафи баъзе қишварҳои даҳолатгар дар Афғонистонро ҳандозӣ мешаванд, мавриди таҳлили ҷиддӣ қарор гирифтаанд;

- пешниҳодот ва тавсияҳои илмӣ дар робита ба пешгирӣ ва ҳаллу фасли моҷaroҳо, баҳусус моҷaroҳои сиёсӣ дар Афғонистон ва таъсири онҳо ба қишварҳои ҳамсоя ва минтақа ироа гардидаанд.

Аҳамияти илмию амалии рисола дар он зоҳир мегардад, ки ҳолатҳои мураттабгардида, пешниҳодшуда ва ҳулосаҳои он ҳангоми таҳқиқоти минбаъдаи равандҳои ҳамтои инкишофи ҷамъияти мавриди истифода қарор доранд.

Ҳолатҳои асосӣ, натиҷаҳо ва пешниҳодоти рисоларо мутахассисони соҳаи мазкур, созмонҳои ватанию минтақавӣ ва байналмиллалий метавонанд мавриди истифода қарор диханд. Пешниҳодоти мушаҳҳаси рисоларо метавонанд намояндагон ва мақомоти давлатӣ дар фаъолияти қасбии хеш ҳангоми таҳияи сиёсати соҳавӣ ва амалӣ намудани он истифода баранд.

Аҳамияти амалии рисолаи диссертационӣ, пеш аз ҳама, дар он зоҳир мегардад, ки натиҷаҳо ва ҳулосаҳои таҳқиқотро метавон ҳангоми омӯзиши минбаъдаи масъала истифода намуд. Он дар раванди таҳлил ва ҳулосагириҳои пажӯҳиши масъалаҳои баҳамтаъсиррасонии вазъияти сиёсӣ ва фаъолияти нерӯҳои сиёсӣ дар шароити Афғонистон ба сифати манбаи зарурӣ истифода хоҳад гардид.

Таҳлил ва натиҷагириҳои раванди сиёсии Афғонистон, баҳусус, пайвастҳои вазъияти сиёсӣ ва фаъолияти нерӯҳои сиёсӣ имконият медиҳанд, ки роҳу воситаҳои беҳтарӣ таҳқими раванду ҳодисаҳо ва рушди мӯтадилии қишвар пайдо гарданд.

Хулосаҳои таҳқиқоти диссертатсиониро ҳангоми ҳалли масъалаҳои мушаххаси такмили вазъияти сиёсӣ ва фаъолияти нерӯҳои сиёсӣ ва ташаккули ҷомеаи босубот дар шароити Афғонистон ва кишварҳои ҷангзадаи дигар истифода намудан мумкин аст.

Маводҳои диссертатсия ҳангоми таълими фанҳои сиёсатшиносӣ, мочарошиносӣ, сотсиология, таълими курси маҳсус ва дар фаъолияти марказҳои полемолоғӣ мавриди истифода қарор ҳоҳанд гирифт.

Корҳои нашршуда ва автoreферат мазмуни асосии рисоларо инъикос менамоянд.

Рисолаи диссертационии Шарафуддин Шарафёр дар мавзӯи «Ҳусусиятҳои мочароҳои сиёсӣ дар Афғонистон ва даҳолати давлатҳои хориҷӣ ба онҳо», ба ҳимоя барои дарёфти унвони илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.06 – низоъшиносӣ ба Шӯрои таҳассусии 6Д. КОА 030 дар назди Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон пешниҳод мегардад. (Протоколи №10 аз 23.04.2019.).

Хулоса дар маҷлиси кафедраи сиёсатшиносии факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон қабул гардидааст.

Дар маҷлис 15 нафар иштирок намуданд. Натиҷаҳои овоздиҳӣ: «тарафдор» - 15 нафар., «муқобил» - нест, «бетараф» - нест, протоколи №10 аз 23 апрели соли 2019.

Мудири кафедраи сиёсатшиносии
факултети фалсафаи ДМТ
н. и. с., дотсент

М.М. Абдулҳақов

Котиби маҷлиси кафедра

Х.Қ. Ҳолов

Имзои М.М. Абдулҳақовро
тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадру
ва қисми маҳсуси ДМТ

Э.Ш. Тавқиев

«_____» соли 2021.